

Warszawa, 31 marca 2017 r.

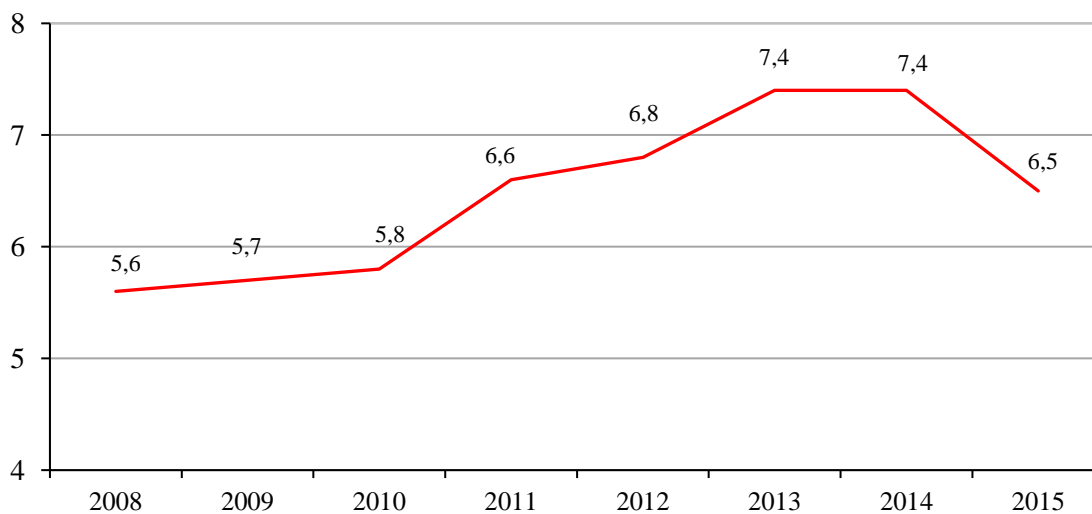
Informacja o poziomie minimum egzystencji w 2016 r. (na podstawie danych średniorocznych)

W informacji tej prezentujemy szacunki wartości oraz strukturę minimum egzystencji w 2016 r., w cenach średniorocznych.

Minimum egzystencji, zwane także *minimum biologicznym*, to miara opracowana przy pierwszych szerszych badaniach nad ubóstwem w naszym kraju (Golinowska 1996), która wpisała się w tradycję badań ubóstwa ekonomicznego. Kategoria ta wyznacza modelowy sposób zaspokojenia podstawowych potrzeb na minimalnym poziomie, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia i rozwoju człowieka (por. Deniszczyk, Sajkiewicz 1996), umożliwiającą jedynie przeżycie, wyznaczającą *dolną granicę obszaru ubóstwa*.

Badania GUS wskazują, że w 2015 r. udało się powstrzymać tendencję poszerzania się czy utrwalania skrajnego ubóstwa – po raz pierwszy od szeregu lat udział ubogich gospodarstw domowych ogółem zmniejszył się (Wykres 1). Jedną z najbardziej narażonych grup gospodarstw były rodziny z dziećmi. O ile jeszcze w 2014 r. wśród gospodarstw z czwórką i więcej dzieci na utrzymaniu skrajnie ubogich było blisko 27%, to w 2015 r. udział ten spadł do 18% (GUS 2016, 3). Spadek skrajnego ubóstwa w tej grupie wynikał ze stopniowego podwyższania progów dochodowych do świadczeń rodzinnych.

Wykres 1. Zagrożenie ubóstwem skrajnym w Polsce w latach 2008 - 2015
(% osób w gospodarstwach domowych poniżej minimum egzystencji).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2016.

Choć na twarde wyniki z badań budżetów gospodarstw domowych przyjdzie nam jeszcze poczekać, można się spodziewać, że w 2016 r., na skutek wejścia w życie programu „Rodzina 500+” zagrożenie skrajnym ubóstwem rodzin z dziećmi zostało poważnie ograniczone.

Wartość i struktura minimum egzystencji

Tabela 1. Wartość minimum egzystencji w 2016 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	211,71	423,41	605,23	675,05	856,86	1 108,49	182,03	364,06
Mieszkanie	265,22	368,27	525,64	525,64	684,43	842,69	265,22	368,27
- eksploatacja	248,05	345,77	496,07	496,07	646,40	796,73	248,05	345,77
- wyposażenie	17,17	22,50	29,57	29,57	38,03	45,96	17,17	22,50
Edukacja	0,00	0,00	3,60	53,25	56,85	110,10	0,00	0,00
Odzież i obuwie	23,16	44,44	67,83	69,02	92,41	116,99	23,16	44,44
Leki	9,98	17,35	37,52	28,17	47,50	58,06	16,28	29,97
Higiena	18,53	36,57	45,49	51,24	60,18	75,01	15,50	30,49
Pozostałe wydatki	26,43	44,50	64,27	70,12	89,91	115,57	25,11	41,86
Razem ME	555,02	934,54	1 349,57	1 472,48	1 888,14	2 426,91	527,30	879,10
ME na 1 osobę	555,02	467,27	449,86	490,83	472,04	485,38	527,30	439,55

Źródło: Obliczenia Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie danych Departamentu Statystyki Społecznej GUS.
Uwaga: Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa męzczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio męzczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

Tabela 2. Struktura minimum egzystencji przeciętnie w 2016 r., w %.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	38,1	45,3	44,8	45,8	45,4	45,7	34,5	41,4
Mieszkanie	47,8	39,4	38,9	35,7	36,2	34,7	50,3	41,9
- eksploatacja	44,7	37,0	36,8	33,7	34,2	32,8	47,0	39,3
- wyposażenie	3,1	2,4	2,2	2,0	2,0	1,9	3,3	2,6
Edukacja	0,0	0,0	0,3	3,6	3,0	4,5	0,0	0,0
Odzież i obuwie	4,2	4,8	5,0	4,7	4,9	4,8	4,4	5,1
Leki	1,8	1,9	2,8	1,9	2,5	2,4	3,1	3,4
Higiena osobista	3,3	3,9	3,4	3,5	3,2	3,1	2,9	3,5
Pozostałe wydatki	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Objaśnienia i źródło jak w Tabeli 1.

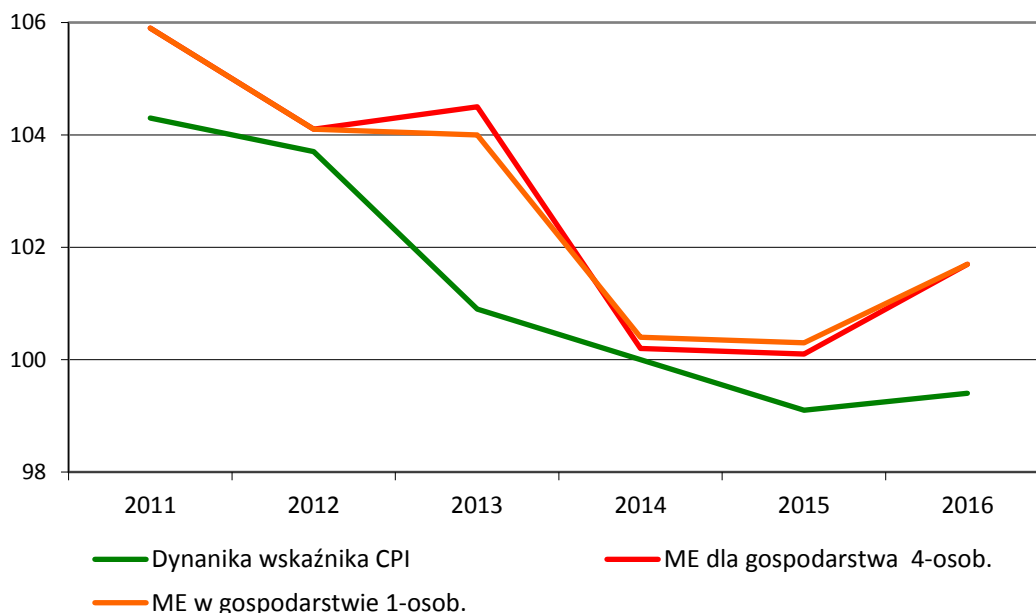
Minimum egzystencji za 2016 r. dla rodziny z dwojgiem dzieci na utrzymaniu oszacowano na 1 888,14 zł (472 zł na osobę). Koszyk minimum przeżycia dla osoby samotnej w wieku produkcyjnym wyniósł 555 zł, a dla samotnego emeryta 527,30 zł.

Porównując dane minimum egzystencji z obowiązującymi od października 2015 r. progami dochodów uprawniających do świadczeń z pomocy społecznej (634 zł dla osoby samotnie gospodarującej, oraz 514 zł dla osoby w rodzinie), można stwierdzić, że także w 2016 r. wartości uprawniające do dostępu do pomocy społecznej były niższe od minimum biologicznego.

Dynamika minimum egzystencji

W warunkach słabnącej deflacji przechodzącej w ostatnich miesiącach w inflację, w 2016 r. wartości minimum egzystencji wzrosły od 1,6% (gospodarstwo z trójką dzieci) do 2,2% (gospodarstwo dwojga emerytów), co stanowi powrót do tendencji wzrostu wydatków (Wykres 2).

Wykres 2. Dynamika minimum egzystencji na tle inflacji w latach 2011 - 2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS oraz danych GUS 2017 b.

Na wartości koszyka najbardziej wpłynęły wyższe wyceny żywności (od 1,9 do 2,5%) co po części odpowiada wskaźnikowi CPI dla tej grupy (100,8). Koszty użytkowania mieszkań rosły niewiele: od 0,5% do 1,5%, przy wskaźniku CPI -0,7%. Wycena wyposażenia mieszkania wzrosła więcej (od 4,4 do 5,8%) - wynika to z corocznych korekt niektórych towarów.

Grupę odzieży i obuwia cechują relatywnie duże wzrosty (od 6,1 do 8,4%), przy ujemnym wskaźniku CPI (-4,4%). Jednak przeciętne ceny niektórych towarów, skłaniają do podtrzymania tych wycen. Wydatki związane z ochroną zdrowia oraz na higienę osobistą rosły przy lekko ujemnych wskaźnikach CPI.

Tabela 3. Zmiany minimum egzystencji na tle inflacji w 2016 r. (2015 r. = 100)

Wyszczególnienie	Typ gospodarstwa domowego				Dynamika wzrostu cen (CPI)
	Pracownicze 1-osobowe	Pracownicze 4-osobowe	Emeryckie 1-osobowe	Emeryckie 2-osobowe	
Żywność	102,2	101,9	102,5	102,5	100,8
Eksploatacja mieszkania	100,5	101,4	100,5	101,0	99,3
Wyposażenie mieszkania	105,8	104,4	105,8	104,8	99,9
Edukacja	-	93,2	-	-	100,8
Odzież i obuwanie	108,1	106,3	108,1	108,4	95,6
Leki	97,8	101,5	100,1	101,0	99,2
Higiena osobista	102,7	101,7	102,7	102,9	99,2
Razem	101,7	101,7	101,8	102,2	99,4

Źródło: Obliczenia IPiSS oraz własne na podstawie GUS 2017 b.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

Broda Wysoki P., Kurowski P. (2013), *Próg interwencji socjalnej czy minimalny dochód socjalny? Refleksja nad propozycjami zmian w pomocy społecznej*, Polityka Społeczna nr 4 / 2013.

Deniszczuk L., Kurowski P., Styrz M. (2007), *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*, IPiSS, Warszawa.

Deniszczuk L., Sajkiewicz B. (1996), *Kategoria minimum egzystencji*, w: Golinowska (1996).

Golinowska S. (1996), *Polska bieda II. Kryteria – Ocena – Przeciwdziałanie*, IPiSS, Warszawa.

Golinowska S. Sowa A., Kurowski P. Broda-Wysocki P. (2016), *Zagrożenie ubóstwem. Ewolucja zjawiska. Polska i inne kraje*, grudzień 2016, IPiSS, Warszawa.

GUS (2017 a): *Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w 2016 r.*, GUS, Warszawa.

GUS (2017 b): *Biuletyn statystyczny (nr 1)*, GUS, Warszawa.

GUS (2016), *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2015 r.* (na podstawie budżetów gospodarstw domowych), Opracowanie sygnałne, maj, Warszawa.

GUS (2015), *Ubóstwo w Polsce w latach 2013 – 2014*, GUS Warszawa. GUS (2014), *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r.*, informacja sygnałna, GUS, Warszawa.

GUS (2014), *Ubóstwo ekonomiczne w Polsce w 2013 r.*, informacja sygnałna, GUS, Warszawa.

IPiSS (2015), *Wysokość i struktura progów Interwencji Socjalnej. Raport weryfikacyjny*, (red. P. Broda-Wysocki), Raport IPiSS dla MPiPS, Warszawa.